

“Flygande tefat”-en gammal historia

Det vi kallar ”flygande tefat” är inget nytt. Människor har sett och stött på oidentifierade flygande föremål i årtusenden. Det enda som har förändrats är hur människor har tolkat dessa oförklarliga händelser. I sin bok 2010: *Wonders in the sky* analyserar den franske ingenjören och astronomen Jacques Vallee 500 historiska rapporter om flygfenomen. Se också: <https://www.britannica.com/topic/unidentified-flying-object>.

Oidentifierade flygande föremål, på engelska Unidentified flying object (UFO) är ett begrepp, som infördes av det amerikanska flygvapnet i början av 1950-talet, men sedan urminnes tid finns det bilder och anteckningar om oförklarliga fenomen. Några av dem var säkert kometer, asteroider, meteoror och andra atmosfäriska optiska fenomen, som var vetenskapligt okända för våra forntida förfäder, men andra trotsar fortfarande moderna förklaringar.

Den tidigaste kända berättelsen, med anor från nästan 3500 år sedan i dagens Sudan, kommer från en stela (granitplatta), som berättar historien om hur en fallande stjärna "liknande inget som hänt tidigare" slog ner i den nubiska hären under ett krig med Egypten. För de egyptiska segrarna sågs det som ett mirakel och ett gudomligt ingripande.

Något liknande inträffade den 15 december 1547. Då såg sjömännen ombord på skeppen i Hamburgs hamn mitt i natten ett glödande klot i luften, ljusare än solen. Det rullade över himlen mot norr och utsände så mycket hetta att människor inte kunde stanna i sina skepp utan var tvungna att ta skydd. Vad var det? En meteor skulle ha varit så högt upp i atmosfären att hettan inte hade nått marken och under alla förhållanden hade den passerat på några sekunder. Var det en kulblyxt? Inte troligt i avsaknad av åskmuller och stormigt väder.

Skivliknande flygande föremål rapporteras ibland under de sista tusen åren. De dyker ofta upp i religiösa konstverk. Från år 1290 finns till exempel noteringar om en silverskiva, som flög över en by i Yorkshire i England och 1561 rapporterades skivor och sfärer från stora cylindrar vid en massobservation över Nürnberg.

Dessa mystiska observationer finns genom hela den mänskliga historien, men i slutet av 1800-talet började människor flytta sin tolkning av det okända från en religiös ram till en teknisk. De oförklarliga luftfenomenen sågs mer och mer som moderna tekniska underverk. Vid slutet av 1800-talet var vätefyllda luftskepp under utveckling och några år senare, 1900, skulle den första Zeppelinaren göra sin jungfrufärd. Under slutet av 1800-talet sågs följaktligen många mystiska "luftskepp" över hela USA. Således syntes 1879 ett fenomen i Dubuque, Iowa. Det var ett stort, oförklarligt luftskepp, som var synligt i en timme över staden innan det försvann bortom horisonten.

Verklig fart på observationerna blev det under och efter andra världskriget, då ju flygtekniken fick sitt stora genombrott och folk mer började hålla reda på vad som hände på himlen. Redan i november 1944, sent in i kriget, började amerikanska stridsflygare observera orange, glödande ljus. Några veckor senare såg en pilot ett rött, vinglöst cigarrformat föremål. Piloterna kallade dessa fenomen "foo fighters" efter en nonsensfras som användes i en populär tecknad film om brandmän.

Teorierna började nu hagla. Kunde det vara optiska illusioner? Eller hallucinationer på grund av stridströtthet? Eller kunde dessa luftfenomen vara superhemliga nazistiska vapen? Den sista teorin var den, som mest fängade allmänhetens uppmärksamhet. Massor av rykten kretsade den tiden omkring tyskarnas vetenskapsprojekt, inte bara V2-raketer och jetflygplan utan rent av en nazistisk månbas.

Observationerna fortsatte efter kriget och inte bara av amerikaner. Den 18 maj 1946 påstod sig svensken Gösta "Pollenkungen" Carlsson, grundare av företaget Cernelle och dotterföretaget Allergon, som idag är miljonindustrier i hälsokostbranschen, ha mött ett UFO och dess besättning i Sibirienskogen i utkanten av Ängelholm (Utvålinge). Vid platsen står idag ett monument i betong i form av ett tefat, ty att de mystiska flygande föremålen hade tefatsform skulle snart bli vedertaget.

Den teorin startade på allvar den 24 juni 1947. Medan han letade efter ett försvunnet transportflygplan avvek den erfarne piloten Kenneth Arnold från sin ursprungliga flygväg för att söka i den sydvästra sluttningen av Mount Rainier i USA. Under sökningen observerade han nio "märkliga" och möjligen "helt runda" föremål som flög i en formation som påminde honom om gäss. Arnold uppskattade hastigheten på de halvmåneformade föremålen till flera tusen km i timmen och sa att de rörde sig "som tefat som hoppar över vatten." I tidningsrapporten som följde påstods det felaktigt att föremålen var tefatformade, därav termen flygande tefat. Inom några dagar kom andra vittnen med stöd för Arnold och sa att de sett liknande luftfenomen.

En gammal historia

Uttrycket "flygande tefat" blev snabbt förankrat trots att Arnold själv beskrev de föremål han sett som visserligen tefatsliknande men inte perfekt runda utan mera som tunna, platta och halvmåneformade. Men bilden av det cirkulära tefatet fixerades i allmänhetens medvetande kanske beroende på att skivformade flygande föremål hade setts sedan medeltiden och var vanliga i 1900-talets science-fiction-berättelser. En illustration i den japanska berättelsen från 1910-talet, Tale of the Bamboo Cutter, visar t ex en rund flygande maskin, som liknar en flygande skiva.

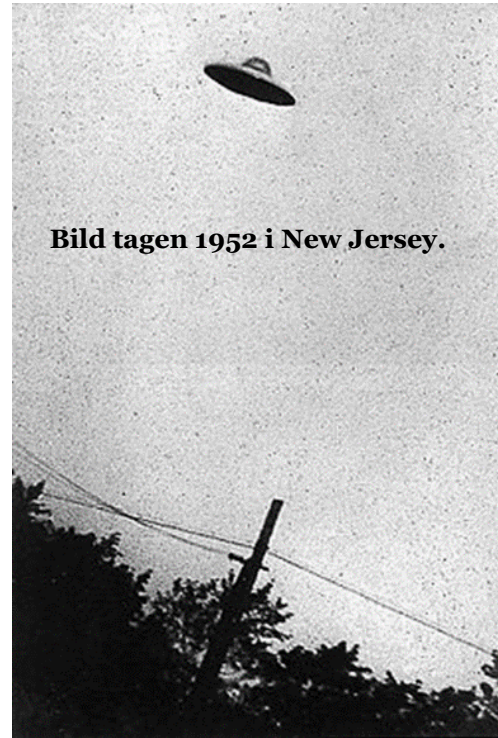
Den första användningen av termen "flygande tefat" för ett oidentifierat flygande objekt var kanske när en trolig meteor föll över Texas och Oklahoma den 17 juni, 1930. Några som såg det konstiga ljuset beskrev det som en enorm komet, ett flammande flygande tefat, en stor röd glöd, en eldkula. Arnolds observation sågs kanske snarare som en bekräftelse.

De flesta av de förklarade fenomenen har ju också verkat vara linsformiga även om andra former också observerats till exempel trianglar som i Belgien den 29 november 1989. Det dokumenterades av över trettio olika grupper av vittnen och tre separata grupper av poliser. Alla rapporterna relaterade till ett stort föremål, som flög på låg höjd. Det hade en platt, triangulär form med ljus under och gav inget ljud ifrån sig, när det långsamt rörde sig över landskapet.

Svarta trianglar var också involverade i "Phoenix Lights" - händelserna då flera oidentifierade föremål observerades nära Phoenix, Arizona och filmades av både lokala medier och invånare från och med torsdagen den 13 mars 1997. Några av de observerade föremålen eller ljusen tycktes grupperade i en stor "V" -formation, som dröjde kvar i flera minuter. Några invånare rapporterade att en av de svarta trianglarna var över en kilometer bred och att den långsamt drev över deras hus och blockerade stjärnorna på natthimlen.

Många andra former har alltså observerats, men tefatet stod sig, Arnolds observation 1947 följdes av tusentals liknande över hela världen. Under den heta sommaren 1952 inträffade en provocerande serie av radar och visuella observationer nära National Airport i Washington, DC. Det kalla kriget var vid den tiden på väg att hettas upp genom prov av atombomber, hemliga militära övningar och vapenupprustning av alla möjliga slag. Många antog därför att det var ryssarna som låg bakom, fast experter påpekade att det var otänkbart att de kunde ha så extremt avancerad teknik.

Som svar på observationerna i slutet av 1940-talet hade amerikanska flygvapnet startat ett hemligt projekt med kodnamnet "Sign" för att undersöka dessa incidenter. Inom ett år ersattes detta av Project Grudge. För att lugna allmänheten ersattes det nu 1952 av den längsta av de officiella utredningarna, Project Blue Book, med huvudkontor vid Wright-Patterson Air Force Base i Dayton, Ohio. Från 1952 till 1969 sammanställde Project Blue Book rapporter om mer än 12 000 observationer eller händelser. Var och en klassificerades slutligen som "identifierad" med något känt astronomiskt, atmosfäriskt eller artificiellt orsakat av människor. Men ungefär 6 procent av totalen var

Bild tagen 1952 i New Jersey.

"oidentifierade". Det inkluderade fall, där det inte fanns tillräcklig information för att identifiera dem med något känt fenomen. Ju mer man undersökte, desto mer mystiskt blev det.

Flera officiella utredningar har alltså under åren tillsatts. De har alla liksom den senaste från i juni i år utmynnat i att de absolut flesta observationerna kan förklaras med astronomiska och meteorologiska fenomen som ljusa planeter och stjärnor, meteorer, auroror, jonmoln eller sådana jordiska föremål som flygplan, ballonger, fåglar och strålkastare, samt att det inte finns något uppenbart säkerhetshot och inga bevis för utomjordingar.

Bortsett från de amerikanska ansträngningarna, så har UFO rapporterats i både Ryssland och Kina. I Kanada finns ganska fullständiga register över cirka 750 UFO-observationer överförda 1968 från det kanadensiska departementet för nationellt försvar till Canadian National Research Council. Mindre fullständiga register finns i många andra länder.

Försvarsmakten i Sverige insamlade, undersökte och följde upp UFO-observationer centralt från mitten av 1940-talet. I mitten av 1970-talet överfördes denna funktion till dåvarande FOA numera FOI (Totalförsvarets Forskningsinstitut). Riksorganisationen UFO-Sverige undersöker dessutom rapporter om ufofenomen sedan 1970.

Trots alla officiella utredningar har många svårt att släppa tanken att det kan röra sig om besökare från rymden. Tanken har kanske snarare förstärkts av de senaste årens upptäckter av "maskhål i rymden" och jordlika planeter i andra solsystem. Det finns rent av de som har försökt konstruera sina egna flygande tefat, vilket bara det är en intressant historia.